→ Hazırlayan: Gülder Demir
gulder.demir@dunya.com

Keşfetmenin Tam Zamanı: BREZİLYA

Türkiye'nin Brezilya başta olmak üzere, Latin Amerika ülkeleriyle ticari ilişkileri, coğrafi uzaklık ve temas azlığı gibi nedenlerle son yıllarda bu bölgeye ihracatımızda önemli gelişmeler söz konusu olsa da arzu edilen ticaret hacmine henüz ulaşılabilmiş değil.

Dünyanın en büyük on beş ekonomisi içinde yer alan Brezilya, zaman zaman yaşadığı ekonomik kriz ve siyasal sorunlara rağmen, yatırımcılar ve girişimciler için potansiyeli oldukça yüksek bir pazar. Brezilya, dünyanın en çok yabancı sermaye çeken ülkeleri arasında yer alıyor ve önümüzdeki zaman zarfında ekonomisinin hızlı bir büyüme trendini yakalayacağı öngörülüyor. Bu yüzden de Türk şirketleri için bu büyük pazarda önemli fırsatlar söz konusu. Gelişen tarım, madencilik, üretim ve hizmet sektörleriyle Brezilya, diğer Güney Amerika ülkeleriyle kıyaslanamayacak derecede önemli bir pazar.

186 milyon nüfuslu Brezilya'nın ekonomisi hızlı büyümüyor ama beklentiler büyüme hızının daha da artacağı yönünde. Brezilya, GSYİH büyümesi yılın dördüncü çeyreğinde yavaşladığı gözlenirken, endüstriyel üretim çoğunlukla otomotiv sektörü tarafından sürdürülmekte. Brezilyalı ihracatçılar uluslararası kredi koşullarına ek olarak ekonominin bu yıl ve sonraki yıl bir yavaşlama olacağını beklemekteler. Brezilya GSYİH'nın 2009 yılında yüzde 0,5 civarında ve 2010 yılında yüzde 2,3 büyümesi beklenmekte. Bunda kuşkusuz 22 Ocak 2007'de Lula hükümetinin "Büyümeyi Hızlandırma Programı" adı altında açıkladığı tedbirlerin de önemli bir rolü oldu. Program, altyapı yatı-

rımlarına ağırlık vererek büyüme hızını artırmayı hedefliyor ve 2007-2010 yılları arasında 243 milyar dolarlık kamu yatırımının yapılmasını öngörüyor.

BREZİYA EKONOMİSİNE GENEL BAKIŞ

Resmi dilin Portekizce olduğu Brezilya'da, iş hayatında ağırlıklı olarak İspanyolca ve İngilizce kullanılıyor. Brezilya ihracattaki artan performansını, ihraç mallarını çeşitlendirerek ve geleneksel pazarlarının dışında kalan pazarlara açılarak sağlamayı başardı. Brezilya'nın günümüzde bir numaralı dış ticaret partneri. Amerika Birleşik Devletleri. Brezilya, ithalatının yüzde 16.3'ünü, ihracatının ise yüzde 18'ini ABD ile gerçekleştiriyor. Brezilya'nın dış ticaret fazlası vermesinin altında kuşkusuz güçlü bir sanayiye sahip olması yatıyor. Brezilya hammaddeden teknoloji içeren ürünlere kadar pek çok alanda güçlü bir ihracatçı konumunda. Latin Amerika'nın bir numaralı sanayi ülkesi olan Brezilya, ticari uçak üretiminde dünyada dördüncü önemli ülke. Yine dünyanın ilk on otomobil üreticisi arasında yer alan Brezilya, aynı zamanda dünyanın sekizinci büyük çelik üreticisi durumunda. Dünyadaki yedinci büyük kimya endüstrisi ve beşinci büyük kauçuk endüstrisi de Brezilya'ya ait. Meşrubat üretiminde dünyada üçüncü sırada yer alan Brezilya, Latin Amerika'nın en büyük orman endüstrine de sahip.

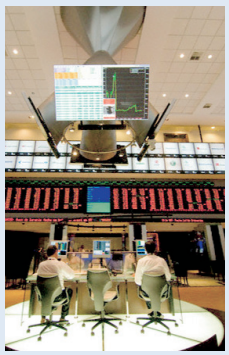
Brezilya, Türkiye'den farklı olarak sürekli dış ticaret fazlası veren bir ülke konumunda. Örneğin, 2005 yılında, 118 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirip, 73 milyar dolarlık ithalat yapan Brezilya, 45 milyar dolar dış ticaret fazlası vermişti. 45 milyar dolarlık dış ticaret fazlası 2006'da da devam etti. Bu rakamın çok değil, 2001 senesinde sadece 2.1 milyar dolar olduğunu anımsatalım.

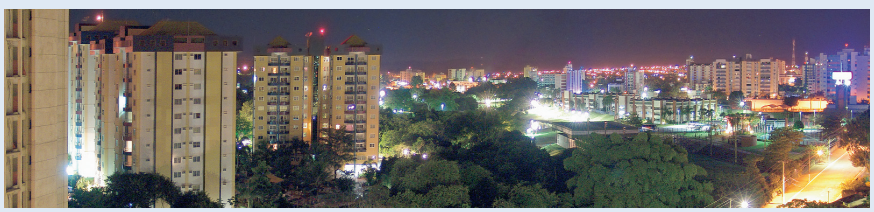
EKONOMİK GÖSTERGELER

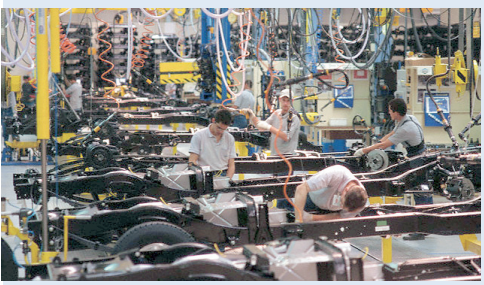
	2003-2007 ortalaması	2008	2009	2010
GSMH (Yüzde Reel Büyüme)	3,9	5,1	0,5	2,3
Enflasyon (Yüzde Değişim)	7,1	5,7	5,0	4,5
Mali dengesi (GSMH Yüzde)	-3,0	-1,5	-2,0	-1,9
İhracat (Yüzde Büyüme)	21,6	23,2	-24,6	7,4
İthalat (Yüzde Büyüme)	20,6	43,6	-23,8	8,5
Vadesiz mevduat(GSMH Yüzde)	1,1	-1,8	-1,7	-1,5
Rezervler (İthalat Ayları)	7,1	8,4	12,0	12,0
Dış Borç (GSMH Yüzde)	26,3	14,7	15,0	14,3
Borç/ Vadesiz Mevduat	42,7	19,9	25,0	22,0
Döviz Kuru	2,4	2,3	2,0	2,0

Brezilya'nın ithalatı her geçen gün hızla artıyor. 2003'te 50.9 milyar dolar olan ithalatı, 2004'te 66.4'e, 2005'te 77.6'ya, 2006'da ise 90 milyar dolara çıktı. 2007'de bu rakamın yüz milyar doları aştığı belirtiliyor. Brezilya'yı yabancı şirketler açısından cazip kılan bir nokta da, özellikle Latin Amerika ülkeleri ile yakın ticari ve siyasi bağlara sahip olması. Latin Amerika Birliği (LAIA) üyesi olan Brezilya, aynı zamanda Arjantin, Paraguay ve Uruguay ile birlikte MERCOSUR'un da kurucuları arasında. MERCOSUR Anlaşması ile 1995 yılında söz konusu ülkeler arasında Gümrük Birliği oluşturuldu. Buna göre dört üye ülke, bölge içi ticaretin yüzde 90'ında tarifeleri kaldırarak, ithalatın yüzde 85'ini kapsayan Ortak Gümrük Tarifesini (CET) kabul etmiş oldu.

BREZİLYA TÜRKİYE TİCARİ İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Brezilya arasındaki ikili ticaretin hacmi 1.7 milyar dolar. 2008 yılında Türkiye, Brezilya`ya 318 milyon dolar ihracat yaparken, Brezilya`dan bir milyar 423 milyon dolar ithalat gerçekleştirdi. Türkiye'nin Brezilya'dan ithalatında 2002`den bu yana artış görülüyor. 2008 yılında, bir önceki yıl ile kıyaslandığında, bu ülkeden ithalatın yüzde 21 oranında arttığı görülüyor. Türkiye'nin Brezilya ile ihracatında meyve, otomotiv ve yan sanayi, kazanlar, makineler, sentetik ve suni lifler, demir ve çelik, kauçuk, plastikler, tütün ve kahve önemli yer tutarken, ithalatında ise metal cevherleri, kazanlar, makineler, tütün, yağlı tohum, meyveler, motorlu kara taşıtları, elektrikli makine ve cihazlar, demir ve çelik, odun hamuru, selülozik madde hamurları, hurdalar, hayvansal ve bitkisel yağlar, plastik, pamuk, kâğıt ve karton, kahve ve meşrubat önemli yer tutuyor.

Brezilya'da Türk şirketleri için önemli fırsatlar söz konusu. Bunların en başında da MERCOSUR Anlaşması geliyor. Bu anlaşmayla Türk şirketleri sadece Brezilya pazarını değil, Arjantin, Paraguay ve Uruguay'daki fırsatları da değerlendirme imkânına sahip olacak. Öte yandan Brezilya'da altyapı sorunları hâlâ problem olmaya devam ediyor. Brezilya hükümeti önümüzdeki yıllarda yüz milyonlarca dolarlık altyapı yatırımı yapmayı planlıyor. Bu da müteahhitler için önemli fırsatlar demek. Bugüne kadar coğrafi uzaklıktan ötürü fazla odaklanılamayan Brezilya pazarı, girişimciler tarafından tanındıkça kuşkusuz önemli fırsatlara ev sahipliği yapacak.

TOBB BAŞKANI M. RİFAT HİSARCIKLIOĞLU:

"Brezilya Latin Amerika Stratejimizin Merkezinde Bulunmakta"

TOBB/DEİK Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, trilyon dolarlık hacimlere ulaşan ekonomilerin birbirlerini göz ardı etme şansının olmadığını, Latin Amerika'nın farklı eko sistemleri, zengin doğal kaynakları, büyüklüğü 4,4 trilyon dolara yaklaşan ekonomisi ve 1,8 trilyon dolara yaklaşan ticaret hacmiyle önemli bir ekonomik potansiyel taşıdığını anlatarak "Latin Amerika stratejimizin merkezinde kuşkusuz bölgenin en büyük ekonomisi olan Brezilya bulunmaktadır" dedi.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Türk-Brezilya İş Konseyi tarafından Brezilya Cumhurbaşkanı Luiz Inacio Lula da Silva'nın ziyareti kapsamında Çırağan Sarayı'nda 21 Mayıs 2009'da düzenlenen "Türkiye-Brezilya İş Forumu"nda konuşan TOBB/DEİK Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Türkiye ile Brezilya arasında okyanuslar olmasına rağmen iki ülkenin birbirinden uzak kalmadığını, daha 1858 yılında Dostluk ve Ticaret anlaşması imzalandığını belirtti.

TOBB/DEİK Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, küresel mali krizin, enerji krizi, gıda yetersizliği, küresel ısınma, dengesizlikler, eşitsizlikler ve uzun süren çatışmaların ülkeleri daha fazla işbirliği yapmaya zorladığını vurgulayarak, şunları ifade etti: "Yaşamakta olduğumuz küresel nitelikli krizler ancak küresel işbirliği ve ittifaklarla çözülür. Bu yeni düzen içerisinde Türkiye ve Brezilya küresel güç mimarisinin en dinamik iki aktörü olarak hızla yükselmektedir. Brezilya bugün yaklaşık 200 milyon nüfusu, iki trilyon dolarlık ekonomisi ve sahip olduğu dev şirketleriyle dünyanın dokuzuncu büyük ekonomisidir.

Türkiye, satın alma paritesiyle bir trilyon dolara yaklaşan ekonomisi, 71,5 milyon genç ve dinamik nüfusu, 300 milyar doları aşan dış ticaretiyle dünyanın on beşinci, Avrupa'nın altıncı büyük ekonomisidir. Türkiye 200'den fazla ülkeye 130 milyar doların üzerinde ihracat yapmaktadır. Bu ihracatımızın yüzde 92'si sanayi mallarından oluşmaktadır. Yine bu ihracatımızın yüzde 15'i yüksek teknolojik ürünlerdir."

BREZİLYA'NIN KÜRESEL EKONOMİDE ETKİNLİĞİ ARTACAK

TOBB/DEİK Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Türkiye'nin OECD ülkeleri içerisinde son altı yılda en hızlı büyüyen ikinci ülke olduğunu söyledi. "21. yüzyıl, Türkiye ve Brezilya gibi ülkelerin etkin olduğu, bir yükselen piyasalar çağı olacaktır" diyen Hisarcıklıoğlu, yapılan uzun vadeli projeksiyonlara göre, Brezilya'nın önümüzdeki elli yılda küresel ekonomide büyük ağırlığı olan ülkelerden biri olacağını ve 2050 yılında dünyanın en büyük beşinci ekonomisine sahip ülkesi konumuna geleceğini belirtti. Türkiye'nin de sahip olduğu stratejik de-

TOBB/DEİK Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu: "Türkiye ve Brezilya, küresel güç mimarisinin en dinamik iki aktörü olarak hızla yükselmektedir"

rinlik ve merkez ülke konumuyla küresel ekonomide ve siyasi düzende ağırlığının hızla arttığını ifade eden Hisarcıklıoğlu, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Avrupa'nın, Karadeniz'in, Kafkaslar'ın, Orta Asya'nın, Orta Doğu'nun ve Akdeniz coğrafyasının kesişme noktasında Türkiye bulunmaktadır. Enerji yollarının geçtiği bu bölge dünyanın kalbinin düzenli atabilmesi için hayati önem taşımaktadır. Bu dönemde daha fazla ticaret işbirliği yaparak dünya meselelerinde karşılıklı çıkarları gözeten, insani çözümler bularak, dünyaya barış ve istikrar tesis ederek, insanlarımızın yaşam kalitelerini artırmak zorundayız. Dünyanın en büyük on ekonomisi arasına girerek küresel bir güç haline gelmeyi kendisine hedef koyan Türkiye, tüm kıtalarla ilişkilerini hem siyasi hem ekonomik olarak geliştirmeye odaklanmıştır. Artık trilyon dolarlık hacimlere ulaşan ekonomilerin birbirlerini göz ardı etme şansı da kalmamıştır. Latin Amerika, farklı ekonomik sistemleri, zengin doğal kaynakları, 580 milyonu aşkın nüfusu, 4,4 trilyon dolara yaklaşan ekonomisi ve 1,8 trilyon dolara yaklaşan ticaret hacmiyle önemli bir ekonomik potansiyel taşımaktadır."

GÜNEY AMERİKA ORTAK PAZARI İÇİN DESTEK BEKLİYORUZ

TOBB/DEİK Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Türkiye'nin, Brezilya'nın da üyesi olduğu Güney Amerika Ortak Pazarı Serbest Ticaret Anlaşması için müzakereleri yürüttüğünü belirterek, "Latin Amerika pazarına girişte Türk firmaları için önemli bir caydırıcı unsur teşkil eden Latin Amerika ülkelerinin büyük bir kısmında uygulanan yüksek gümrük vergileri sorununu çözecek olan bu serbest ticaret anlaşması müzakeresinin bir an önce bitmesi gerekmektedir. Bu konuda da Brezilya Cumhurbaşkanı'ndan destek bekliyoruz" diye konuştu.

Brezilya'nın bugün, dünyanın en büyük 500 şirketi içerisinde 11 şirketinin olduğunu ifade eden Hisarcıklıoğlu, bu şirketlerin küresel ekonominin büyük yatırımcısı haline geldiklerini belirtti. Birçok küresel şirketin Türkiye'ye sadece iç pazarı için değil, özellikle etrafındaki kolay erişim pazarları için yatırım yaptığına işaret eden Hisarcıklıoğlu, şöyle konuştu:

"Türkiye sadece son üç yılda 56 milyon dolar yabancı yatırım çekmiştir. Halen Türkiye'de yaklaşık 20 bin yabancı şirket faaliyet göstermektedir. Bu vesileyle Brezilyalı şirketleri Türkiye'de yatırım yaparak ülkemizin yatırım avantajlarından yararlanmaya davet ediyorum. Biz de Brezilya'yı Latin Amerika açılımımız için bir merkez konumunda görüyoruz. Türk şirketlerini Brezilya'da yatırım yapmaya, temsilcilik açmaya teşvik ediyoruz. Ülkemizin önde gelen bir otomotiv yedek parça üreticisi yakın zamanda Brezilya'da üretim yapmaya başlayacaktır. Bütün dünyanın geleneksel enerji kaynaklarının dışında çevreye duyarlı enerji kaynaklarında artış olmuştur. Enerji ihtiyacının yaklaşık üçte ikisini ithal kaynaklardan temin eden Türkiye, son beş yılda yerli kaynak kullanımına özel önem vermektedir. Bu çerçevede Brezilya ile işbirliğini artırmak istiyoruz."

İKİ ÜLKE ARASINDA TİCARETİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER KALDIRILMALI

TOBB/DEİK Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, derin sularda petrol çıkarma ve arama konusunda dünya lideri kabul edilen Petrobras'ın TPAO ile Karadeniz'de sondaj çalışmalarına başlamasının sevindirici bir gelişme olduğunu belirterek, bu arama faaliyetlerinin olumlu bir sonuç vermesini umduğunu söyledi. Türkiye'nin ihracatının yüzde 65'ini dünyanın fiyat ve kalite bakımından en rekabetçi pazarları olan Avrupa ve Kuzey Amerika pazarlarına yaptığını belirten Hisarcıklıoğlu, şunları ifade etti: "Devlet adamlarımızın, iş adamlarımızın önündeki ticari engelleri kaldırarak, serbest ticaret anlaşmasının yürürlüğe girmesini bekliyoruz. Brezilya-Türkiye ticaret dengesine baktığımız zaman, ticaret dengesi büyük oranda Türkiye lehinedir. Tek taraflı mutluluk olmaz. İki tarafın mutlu olması için ticaretin önündeki engelleri kaldıralım. Bugün Türkiye 23 küresel müteahhitlik firması ile dünya klasmanında üçüncü sıradadır. 70 farklı ülkede Türk müteahhitlik sektörü iş yapmaktadır. İki ülke arasında en önemli ticaret alanlarından biri de turizm sektörüdür. Türk ve Brezilya halklarının birbirini daha iyi tanıması için turizmi karşılıklı destekleyebiliriz."

Brezilya Cumhurbaşkanı Luiz Inacio Lula Da Silva ve TOBB/DEİK Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu.

BREZİLYA DEVLET BAŞKANI LUIZ INACIO LULA DA SILVA:

"Brezilya Ve Türkiye'nin Olağanüstü Potansiyeli Var"

DEİK Türkiye-Brezilya İş Forumu'nda konuşan Brezilya Devlet Başkanı Luiz Inaci Lula da Silva, TPAO ile Karadeniz'de ortaklık yapan Petrobras'ın 2012'ye kadar 148 milyar dolar yatırım yapacağını hatırlatarak, Türkiye'yi altyapı yatırımlarına davet etti. Türk işadamlarının Brezilya'daki etanol ve biodizel tesislerini görmesini isteyen Lula Da Silva, "400 milyon hektar arazimiz var. Sadece yüzde birinde etanol üretiyoruz" dedi.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) bünyesinde faaliyet gösteren Türk-Brezilya İş Konseyi tarafından düzenlenen "Türkiye-Brezilya İş Forumu" kapanışında konuşan Brezilya Devlet Başkanı Luiz Inacio Lula Da Silva, Türkiye'ye gelen son Brezilya resmi görevlisinin, 1875 yılında Brezilya İmparatoru olduğunu hatırlatarak, iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinin bu kadar uzun sürmemesi gerektiğini söyledi. Lula Da Silva konuşmasında, Brezilya'ya ve ekonomisine ilişkin bilgi verirken, Türk iş adamlarına Brezilya'yı ziyaret etmeleri ve Brezilyalı iş adamlarını Türkiye'ye gelmeleri için ikna etmelerini önerdi.

Brezilya'da tekstil ürünleri satan kişilerin genellikle Osmanlı İmparatorluğu sırasında Suriye, Lübnan ve Arabistan'dan Brezilya'ya göç etmiş kişiler olduğunu anlatan Brezilya Devlet Başkanı Lula Da Silva, Türklerin uzun yıllardan bu yana iyi tüccar olduklarını dile getirdi. Brezilya ile Türkiye arasında iyi bir ticaret köprüsü kurulabileceğine işaret eden Lula Da Silva, delegasyon ile beraber daha hızlı hareket etmek, daha cesur olabilmek ve daha atak olabilmek için Türkiye'ye geldiklerini ve bu adımları attıklarını söyledi.

LULA DA SILVA: "IMF'YE KREDİ VERİYORUZ"

Küresel ekonomik krizin dünyayı yönetenlerden farklı yaklaşım beklediğini ifaden eden Lula Da Silva, krizin hükümetlerin kendi rolünü daha iyi uygulaması gerektirdiğini belirtti.

Lula Da Silva, yaşanan krizin geçmiş krizlerden çok daha farklı olduğunu vurgulayarak, bütün dünyadaki hükümetlerin kendi iç pazarlarını daha sağlıklı büyütmek için daha iyi altyapı yatırımları yapmaları gerektiğini söyledi. Brezilya iş çevrelerinin yeni deneyimler yaşadıklarını ve Brezilya'nın kaderinin yeniden çizildiğini gördüklerini ifade eden Lua Da Silva şöyle devam etti: "Siyasi karar verme sürecine yabancı müdahaleleri kabul etmiyoruz. Biz tek taraflı olarak IMF kredilerini ödeme kararı aldık ve ödedik. Artık borçlu değiliz ve aksine biz bugün kredi sağlayabiliyoruz. IMF direktörü, 'Bizim artık IMF'ye ihtiyacımız yok'

Brezilya Devlet Başkanı Luiz Inacio Lula Da Silva: "Yoksulluğumuz, bizi o kadar uzun yıllar boyunca yönetmiş olan vasat insanların sonucudur. Brezilya ve Türkiye'nin olağanüstü potansiyeli var."

dediğimde nasıl şaşırdı. IMF'ye borç vermek istediğimizi söyleyince de kızdı. IMF bugün bize ve size uygulayacağımız politikaların ne olması gerektiğini dikte ediyor. Hükümetler akıllı davranmalı ki, ekonomi tekrar ayağa kalksın. Biz IMF'ye bugün en az gelişmiş ülkelere kredi vermesi için kredi veriyoruz."

LULA'DA SILVA: "KRİZ BİR İŞARET"

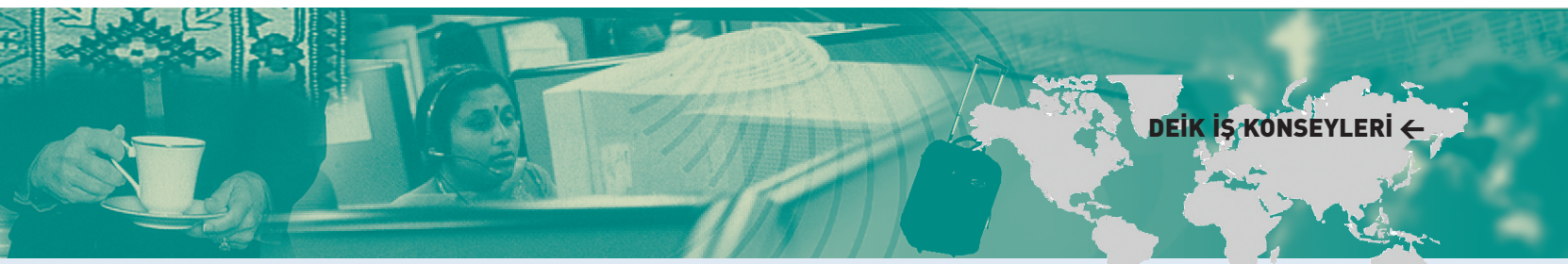
Luiz Inacio Lula Da Silva, küresel krize değinerek, "Bu kriz bizim tarafımızdan bir işaret, bir hatırlatma gibi görülmeli. Neyin işareti? 21. yüzyılda, 20. yüzyılda yaptığımız hataları tekrar edemeyeceğimiz konusunda bir hatırlatma" dedi. İnsanların hiçbir şey üretmeden sadece spekülasyona dayalı olarak para kazandığını söyleyen Lula Da Silva, tek bir bononun bankaları zengin ettiğini, bankaların kendi aralarında bono, tahvil ve hisse senedi ticaretine yaslandığını, ancak şimdi maskenin düştüğünü söyledi. Geçen yıl ortaya çıkan krizde "Çin fazla tüketiyor diye petrol fiyatları yükseliyor, Brezilya bioyakıt ürettiği için gıda fiyatları yükseliyor" denildiğini ancak, bunların doğru olmadığını belirten Lula Da Silva, artık finansal sistemin sadece sanayi sektörüne yeni istihdam yaratması ve gelir üretmesi yolunda kredi vermek üzere kullanılması gerektiğini söyledi. Bankacılıktaki paranın tarıma, sanayiye ve ticarete akması gerektiğini ifade eden Lula Da Silva, ülkesinde finansal sistemin artık çok daha sağlıklı olduğunu, buna karşın kazançlarıyla yetinmeyen bazı Brezilyalı girişimcilerin daha çok kazanmak istediğini, bunun için bir takım hileli işlere giriştiğini ve krizde bazı şirketlerin bir takım sorunlarla karşılaştığını anlattı.

LULA'DA SILVA TÜRK İŞ DÜNYASINI BREZİLYA'YA DAVET ETTİ

Luiz Inacio Lula Da Silva, Brezilya'yı dünya ticaretinde farklı bir konuma koymaya karar verdiklerini, ticaret dengelerini çok çeşitlendirdiklerini anlatarak, Çin'in ABD'yi geçerek, Brezilya'nın ana ticaret ortağı haline geldiğini söyledi. Türkiye ile Brezilya arasındaki ticaretin sadece bir milyar dolar olduğunu belirten Lula Da Silva, "Çok yazık. Mahcubiyet duymamız gerekir. İki ülke arasındaki ticaret çok daha yükseklere ulaşabilir" dedi. İş dünyasının bu ortaklığın inşacıları olacağını, çünkü hükümetlerin bilmediklerini iş dünyasının bildiğini dile getiren Silva, "Türk yatırımcıları Brezilya'ya gitmezse, Brezilya'lı yatırımcılar ve iş adamları Türkiye'ye gelmezse bu ilişki çok zor olur. Bir kuş, tutup da Türk mallarını Brezilya'ya getirmez. Brezilya'dan bir kuş alıp da Brezilya mallarını buraya getirmez" diye konuştu.

Brezilya Devlet Başkanı Lula Da Silva, ülkesinde çok sayıda yatırım alanı olduğunu belirterek, Türk iş dünyasını Brezilya'ya davet ederek, Brezilya'nın etanol ve biodizel teknolojisini öğrenmeleri çağrısında bulundu. Türkiye ile Brezilya arasında direkt uçuş bulunduğunu hatırlatan Lula Da Silva, görev süresi bitmeden Türkiye'ye uçuş sağlanması için çalışacağını ifade etti. Ayrıca İstanbul'da bir konsolosluk açacaklarını belirten Da Silva, "Birtakım şeyleri başlatmak için umarım bir yüz yıl daha beklemeyiz. Brezilya'daki Türk Büyükelçisinin de yapacağı çok şey var" dedi. Bugün dünyayı yönetenlerin daha proaktif olması gerektiğini de belirten Lula Da Silva, konuşmasını şöyle tamamladı: "Ticari ilişkilerde Türkiye Brezilya'dan korkmamalı, Brezilya da Türkiye'den korkmamalı. Şu anda burada olanı bir gelenek haline getirmeliyiz. Ortak komisyonlarımız en azından iki yılda bir toplanmalı. Bir ticaret odası kurmalıyız. Yoksulluğumuz, bizi o kadar uzun yıllar boyunca yönetmiş olan vasat insanların sonucudur. Brezilya ve Türkiye'nin olağanüstü potansiyeli var. Bunun yüzde onunu bile kullanmış değiliz. Bundan sonra, elli kilometre hızla hareket edebiliriz. Brezilyalı ve Türk girişimciler; Şimdi artık top sizde..."

DEİK/TÜRK-BREZİLYA İŞ KONSEYİ BAŞKANI AYKUT EKEN:

"Brezilya İle Pekçok Sektörde Yatırım İmkânı Doğdu"

Eken, "Bizler Latin Amerika ülkeleriyle iş konseyleri düzenlemeye hazırız. Türkiye'nin kendisine özgü konumu, yalnız Doğu ile Batı'yı değil Kuzey ile Güney'i de birleştirmiştir. Türkiye'nin sahip olduğu bu potansiyel sadece bulunduğu coğrafi konumundan gelmemekte, ekonomik potansiyelinden gelmektedir" diye konuştu.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Türk-Brezilya İş Konseyi tarafından 21 Mayıs 2009 tarihinde düzenlenen Türk-Brezilya İş Forumu'nun onur konuğu olan Brezilya Devlet Başkanı Lula Da Silva'nın Türkiye ziyareti'nin Türk girişimcilerin Latin Amerika'ya açılması için yeni bir başlangıç olması bekleniyor.

DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Aykut Eken, Türkiye-Brezilya İş Forumu'nun ardından yaptığı değerlendirmede Devlet Başkanı Lula'nın Türkiye ziyaretinin ardından her iki ülke arasında gerçekleşecek ilişkilerin hızla ileri bir boyuta taşınacağına dikkat çekti. Eken, Lula'nın konuşmasında Türkiye ve Brezilya arasında sanayi, ticari, teknoloji alanlarında iş birliğinin potansiyelin çok altında olmasına dikkatleri çekmesinin ardından bu alanlarda yeni yatırım ortamları yaratmanın gerekliliğini söyledi. Aykut Eken, Devlet Başkanı Lula'nın bahsettiği Türkiye ile Brezilya arasında dört senedir yapılamayan KEK toplantılarının bir an evvel yapılması ve Brezilya İhracat Şirketinin (APEX) iki ülke arasındaki ekonomik faaliyetlerin ve ortak yatırımların artması için İstanbul'da bir büro açmasını öngördüğünü ifade etmesiyle birlikte önümüzdeki dönemde bu büro ile birlikte işadamlarına birçok kolaylık sağlanabileceğinin altını çizdi.

Eken, APEX'in Brezilya'da ihracat yapan şirketlerin ihraç ettikleri malları zamanında ihraç ettikleri ülkeye teslim edebilmeleri için ihracat yapılan ülkede kurulmuş alt yapısı olan, depoları devlet tarafından inşa edilip, şirketlere maliyetine kiralayan bir kurum olduğunu söylerken, özellikle Türkiye ve Latin Amerika arasında bulunan ticaret hacminin bu sayede oldukça ilerleyeceğini ve bu hizmetin yatırımcılara büyük kolaylık sağlayacağını söyledi. Eken, Türkiye'de Güneydoğu'da yapılacak böyle bir depolama şirketinin aynı zamanda Brezilyalı ihracatçıların Türkiye'de, mallarını Brezilya'dan taşıyacaklarına Türkiye'den alacaklarını veya Türk firmaları ile ortak yatırımlar yapabilmelerine olanak sağlayacağını kaydetti. Ayrıca Eken, iki ülke arasında yapılacak her türlü iş-birliği için Brezilya üzerinden Mercosur ve Latin Amerika ülkelerine iş adamlarımızın girmesine olanak sağlanacağını da bildirdi.

TÜRKİYE VE BREZİLYA ARASINDA İŞBİRLİĞİ İMKÂNLARI

DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Aykut Eken, Türkiye ve Brezilya arasında gerek Brezilyalı iş adamlarının forum sonrasında belirttiği talepler gerekse Türk iş adamlarının ilettiği notlarla birlikte pek çok yatırım imkânın ortaya çıktığını ifade ederek yatırım yapılabilecek sektörlere yönelik şu açıklamayı yaptı: "Enerji konusunda Türkiye'de yatırımlar olabilir veya Afrika ülkelerinde ortak etanol üretimi yapılabilir. Türkiye ve Brezilya otomotiv, beyaz eşya, tekstil sektörlerinde ortak yatırımlar yaparak yine Latin Amerika ve Karayip ülkelerine yatırım yapabilirler. Türkiye'nin turizm sektöründe ileri bir ülke olması sayesinde deniz turizmi de gerçekleştirilebilir.

İnşaat malzemeleri yerinde imalat ile gerçekleştirilebilir. Müteahhitlik sektöründe Latin Amerika Türkiye'ye çok güveniyor. Türkiye'nin özellikle bu alanda çok gelişmiş olması nedeniyle bölgenin bu konuda yatırıma ihtiyacı var. Meksika, Şili, Peru dâhil bu sektörde yol, havaalanları, limanlar, marinalara ihtiyaç olduğu belirtiliyor. Türk tersaneleri bilhassa kimyevi madde taşıyan gemilerin inşaatında çok ileri bir adım attı. 30 bin DTW gemiler inşa edilebiliyor. Latin Amerika'nın kimyevi madde taşıyıcı gemilere ihtiyaçları olduğunu söyleniyor. Yat imalatının artık İtalya ve Fransa'dan Türkiye'ye kayması sebebiyle Latin Amerika'nın tamamen denizlerle çevrili olması sayesinde bu alanlarda ortak yapılacak projeler bulunabilir. Brezilya da yat imalatına son senelerde başlamış bulunuyor.

İlaç sanayinde iki ülke arasında geniş çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Tüm bu sektörleri göz önüne alarak DEİK Türk-Brezilya İş Konseyi, kalabalık bir işadamı grubu ile Brezilya'ya Eylül ayında bir seyahat yapmayı planlıyoruz."

Eker, Türk Havayollarının Sao Pauloya direkt uçmasının iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin gelişmesine olumlu katkı yapacağını da sözlerine ekledi.

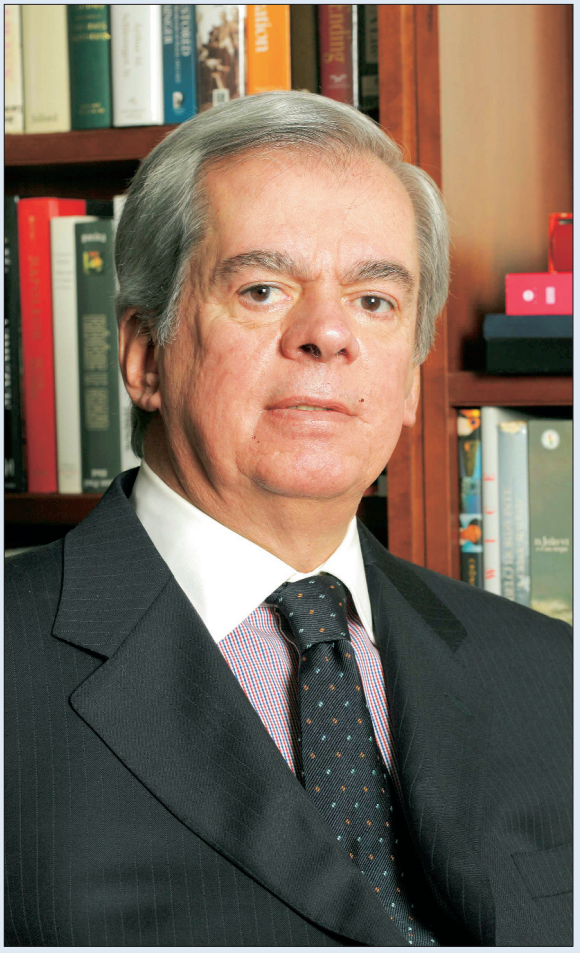
→ Röportaj: Kıvanç ÖZVARDAR
ekonomikforumdergisi@gmail.com

BREZİLYA BÜYÜKELÇİSİ MARCELO JARDİM:

"Brezilya ve Türkiye'nin Ortak Noktaları Çok"

Brezilya Ankara Büyükelçisi Marcelo Jardim, Brezilyalı firmaların, ticaret ortaklıklarını yeni ve güvenilir ortaklarla, yeni yollar ve kesişmelerle mümkün olduğu kadar büyütmek ve geliştirmek istediklerini, Türkiye'nin de tam olarak bu tanımın içinde yerini aldığını vurgulayarak, "Bu anlamda iki ülke arasında 2008 itibariyle iki milyar dolara ulaşan düzenli bir ticaret akışı halen mevcut. Ancak bu rakamın iki ülkenin pazarlarının büyük ekonomik potansiyelini pek de yansıttığı söylenemez" dedi.

Brezilya, zaman zaman karşılaştığı sarsıntılara rağmen özellikle son beş yıldır kesintisiz bir ivme ile büyüyen ekonomisiyle küresel krizle pençeleşen dünyanın önemli dersler alması gereken bir ülke olarak karşımıza çıkıyor. Başarılı ekonomi yönetimi ile 2003 ve 2006 arası dönemde ticaret fazlasını ve 1992'den beri ilk döviz fazlasının kaydeden, 5-6 yıl gibi kısa bir sürede IMF' den borç alan ülkeden IMF'ye borç veren ülkeye dönüşen Brezilya, dünyanın en büyük on beş ekonomisi arasında yer alıyor. Zengin doğal kaynakları, bölgesindeki büyük ve çeşitli ürün yelpazesi ile de 2050 yılında Rusya, Hindistan ve Çin ile birlikte en büyük ekonomiler arasında yer alacağı tahmin ediliyor. Brezilya'nın dünya ekonomisinin yükselen değeri olarak tanımlandığı günümüzde, Türkiye ile geliştirilmesi planlanan karşılıklı ticari ve ekonomi ilişkileri üzerine Brezilya Ankara Büyükelçisi Marcelo Jardim'in Ekonomik Forum Dergisi'nin sorularını yanıtladı:

● Brezilya ekonomisi son yıllarda dikkat çeken gelişmeler gösteriyor. Brezilya ekonomisini canlandıran gelişmeleri kısaca bize aktarabilir misiniz?

Evet, ekonomimiz hızlı bir gelişim göstermekte. Kriz Brezilya'yı 2008'in son çeyreği ile bu yılın Ocak ve Şubat ayında vurdu. Bu yılın Mart ayında ekonomik faaliyetler yeniden canlanma-

ya başladığından beri kriz şiddetini az da olsa kaybetti. Bildiğiniz gibi, Brezilya'nın enflasyon çözülemeyen sorunu uzun zamandır devam ediyordu. Ellilerin sonunda, Brezilya'nın yapılanması nedeniyle kamu sektörü harcamalarının birden artmasıyla, ülkenin yeni anaparası, toparlaması otuz yıl sürecek bir enflasyon çılgınlığına girdi. Doksanların sonundaysa Mali Sorumluluk Yasası ve ekonomik faaliyetlerin para kaybeden sektörleri (çelik endüstrisi ve devlet menşeli bankalar gibi) üzerine yoğunlaşan büyük bir özelleştirme programı yoluyla, kamu sektörü açığını düzenleyen başarılı bir "Plano Real" (Reel Plan) sayesinde kontrol altına alındı.

● Brezilya ekonomisinin performansını değerlendirebilir misiniz?

Brezilya ekonomisi özellikle son on beş yıldır "Gerçek Plan" ile uygulanmaya başlanan önlem ve politikalar sayesinde giderek artan sağlıklı bir toparlanma sürecine girdi. Ancak tabi "Gerçek Plan"ın uygulanmaya başladığı ilk beş yılda önemli çalkantılarla da karşılaşıldı. Birkaç tanesini ifade etmem gerekirse, bunlar Aralık 1994 Meksika krizi, Ekim 1997 Asya krizi, Eylül/ Ekim 1998 Rusya krizi ile bizim kapımızı çalmasa da, Ocak 1999 krizleri ile ülkenin ve Gerçek Plan'ın kalkınma çabalarına gölge düştü. Ama Brezilya ekonomisi kararlı ve dirençli bir ortam yaratarak; büyük reform sürecinden geçen ve iç kirlenmeyi önlemek için esas olan sağlam banka ve finans sektörüne bağlanmış olan pazara güven aşıladı. Böylece, Brezilya sağlam temeller üzerine kurulmuş ve 21. yüzyılın son dokuz yılı boyunca içinde bulunduğu kaosla mücadelede başarılı bir puan ve konum elde etmiş oldu.

● Brezilya Devlet Başkanı Lula Da Silva yeni bir finansal düzen oluşturulması gerektiği üzerinde duruyor, bu yeni finansal düzen konusunda görüşlerinizi alabilir miyiz?

Özellikle şu an tüm dünya ekonomisinin içinde bulunduğu kaotik duruma itibariyle de, küresel finans sisteminde bir reform gerekli görünüyor. Bu nedenle de Başkan Lula sistemde daha çok güven, şeffaflık yaratmak ve küresel finans dünyasında günlük gerçeklerle daha entegre bir düzen oluşturmak amacıyla birtakım yapısal değişikliklere gitti. Banka sektöründe mesuliyetin artırılması, vergi cennetlerine ve "para cennet"lerine son vermek, piyasaları tüm düzensizlikten arındırma ve açık ahlaki kurallar getirerek finans sektörüyle bankaların şeffaflığını sağlamak gibi. Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) büyümeyi "yalnızca istikrar" üzerinde tutan (istikrarı da ihmal etmeden tabi)

"güncellenmiş" yeni misyonu da bu yönde olumlu bir adım. Ayrıca Dünya Bankası'nın sosyal önceliklere daha önem veren, daha aktif rolü bu kurumdan ileride daha çok faydalanmak için istenilen bir durum olabilir. Kısaca özetlemek gerekirse, Bretton Woods kurumlarının yeniden canlandırılması, onların pragmatik, akıllı yönlerini kullanarak, kuruluşlarından 65 yıl sonra dünyanın karşı karşıya olduğu daha karmaşık ve tehlikeli zorluklarla mücadelede doğru yapılanmalara gidilmesi için bir örnek teşkil edebilir.

● Dünya Ticaret Örgütü'ne pamuk konusunda açtığınız davayı kazandınız, ayrıca şeker kamışı ve soya fasulyesi için de dava açtınız. Bu davaları açma nedeninizi açıklar mısınız?

Brezilya zaten tarihsel olarak, İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden beri, devletleri uluslar arası ilişkilerde birbirine giderek daha çok bağlayan diplomatik bir yol olarak çok uluslulugu benimsemiş bir ülke. Birleşmiş Milletler'in kurulduğu 1945 San Francisco Konferansı'ndan beri hem politik-diplomatik alanda hem de son on yıllardır giderek artan sayılarıyla yeni ekonomik kuruluşların yapılanmalarında yerini almıştır. Ayrıca 1948 yılında kurulan Ticaret ve

Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşması'nın (GATT) ve Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) de kurucu devletleri arasındadır. Brezilya sorunların ve tartışmaların çözümünde müzakere ve barışçıl yollara gidilmesini savunuyor. Bu nedenle diplomasimiz gereği haklarımızı savunmak için çok uluslu yapılara sık başvurduk ve birçok durumda da bizim lehimizde karar alınmasını sağladık.

● Tarımsal Ticaret ve Dünya Ticaret Örgütü uygulamaları hakkında görüşünüzü alabilir miyiz?

Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesinde bir köşe başı ve en önemli konuların tartışılıp karara varıldığı çok önemli bir ekonomik forum. Hepimizin bildiği gibi, tarım çok eski zamanlardan beri süre gelen ve halen de devam etmekte olan önemli ve temel bir ekonomik faaliyet. Ayrıca yine bu nedenle de, ilişkilerin daha karmaşık ve her ülkenin belli çıkarlarının olduğu bir alan. Brezilya dünyanın en büyük şeker kamışı, kahve, soya, portakal suyu, biftek, tavuk ve diğer birçok ürünün en büyük üreticisi olan büyük bir tarım ülkesidir. Sonuç olarak, Dünya Ticaret Örgütü önemli çıkar konularımızın günlük olarak görüşülüp tartışıldığı bir örgüt. Örneğin Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler tarafından uygulanan destek programlarını ele alalım. Bu politikalar Doha Görüşmeleri, ticaret müzakereleri sırasında büyük bir küresel ticaret anlaşmasına varılmasını engellemede en önemli etkendir. İşte bunun gibi nedenlerden ötürü biz DTÖ'yü ekonomik faaliyetlerin her alanında kararların görüşülüp alındığı, son

derece tanınması gereken saygıdeğer bir örgüt ve temel stratejik öneme sahip bir kurum olarak değerlendiriyoruz.

● Brezilya hükümetinin uluslararası ekonomik ve ticari ilişkilerinde kısa ve uzun vadedeki planlarından bahsedebilir misiniz? Çin bu tablonun neresinde?

Brezilya her zaman küresel bir aktör olmuş ve bizler diplomatik kariyerimizi oluştururken ve personelimizi eğitirken birçok büyükelçilik, konsolosluk, Uluslararası örgütler ile diğer uluslararası kuruluşlarda görev alarak yetiştirildik. Brezilya şu an itibariyle 136 elçilik, çok sayıda konsoloslukta ve birçok uluslararası kuruluşta temsil edilmektedir. Brezilya'nın uluslararası gündemde menfaatlerinin çeşitliliği ve çokluğu hükümeti dünya meselelerinde aktif rol oynamasını giderek daha zorunlu kılıyor. Örneğin, Brezilya'nın dış ticareti 200 milyar doları aşan toplam ihracatı ve 180 milyar doları aşan ithalatı ile birlikte 2008 yılı itibariyle 400 milyar doları buldu. Mart 2009 rakamlarına göre ülkemiz, 205 milyar dolarlık döviz rezervine sahip ve gerek likidite, gerek kısa- uzun dönemde ve gerekse borç son ödeme tarihlerinde bir zorlukla karşılaşmamak için uzun dönem dış zorunluluklarını yerine getirmiştir. 2009 yılı verileri ise 16 milyar dolarlık bir fazlalık beklendiğini gösteren 199 milyar dolarlık bir iki yönlü ihracat/ ithalat dengesine işaret ediyor. Çin ise küçük bir farkla da olsa 2009'un ilk dört ayında ticaret ortağımız ABD'nin önüne geçmiş durumda. Ticaretle ilgili veriler PRC (Made in China/Çin'de üretilen ürünler) menşeli ürünlerin istenmedik bir artışa geçtiğini gösteriyor.

● Türkiye ile Brezilya ekonomisini karşılaştırdığınızda ne tür benzerlikler ve farklılıklar görüyorsunuz?

Brezilyalı firmalar, ticaret ortaklıklarını yeni ve güvenilir ortaklarla yeni yollar ve kesişmelerle mümkün olduğu kadar büyütmek ve geliştirmek istiyorlar. İşte Türkiye de tam olarak bu tanımın

içinde yerini alıyor. Bu anlamda iki ülke arasında 2008 itibariyle iki milyar dolara ulaşan düzenli bir ticaret akışı halen mevcut. Ancak bu rakamın iki ülkenin pazarlarının büyük ekonomik potansiyelini pek de yansıttığı söylenemez. Tüm bu geniş olanakların iki ülkenin birlikte ve hükümetlerin ortak çabasıyla keşfedilmesi gerekiyor. Türklerden ve Brezilyalılardan vize talep edilmemesi, Nisan ayının başından beri Türk Hava Yolları'nın (THY) haftada iki kez olmak üzere başlattığı ve üçe çıkarılacak olan direk seferler gibi birtakım kolaylaştırıcı önlemler şimdiden alındı. Bu sayede iki ülke arasındaki ilişkiler giderek artarak daha dinamik ve yakın bağlar oluşacaktır.

● Dünya ülkeleri ile ticaretinizi göz önüne aldığınızda Türkiye ile ticari ilişkilerin gelişimi için neler yapılmasını öneriyorsunuz?

Brezilya ve Türkiye birçok ortak noktaya, benzerliklere sahip. İki ülke de, yakın ve orta uzaklıktaki komşularıyla ilgili önemli konularda karar almada rolü olan bölgelerinde, büyük bir alanda hüküm sürmekteler. Ayrıca iki ülke de yüksek nüfusa ve bölgelerindeki önemini artıran önemli pazar payına sahip. Küreselleşme ile Türkiye Brezilya arasındaki uzaklık, iletişim, coğrafi fark gibi engeller azalmış ve pozitif sinerjiden kaynaklanan yakınlıkları artmıştır. Önemli sayıda ikili anlaşmalarla da uyumlu ve yararlı bir yasal yapılanmaya gidilerek, hükümetler ve özel sektör düzeyinde çok çeşitli konularda geliştirilebilecek iletişimin karşılıklı avantajları tanımlanmıştır.

● Brezilya-Türkiye ilişkilerine bakıldığında, Türkiye'den gidecek yatırımcılara neler önerirsiniz? Yatırım yapılmasını önerebileceğiniz alanlar var mı?

Yabancı bir ülkeye yatırım yapmak her zaman için sonuçlarının iyi düşünülüp değerlendirilmesi gereken stratejik bir karar. Ben inanıyorum ki Türkiye, Brezilya için uygun yatırım koşullarını sağlıyor. Şöyle ki; a) Güvenilirlik ve muhtemel yatırımcıya yasal koruma sağlayan açık kanunlar ve kapsayıcı bir yasal düzenleme b) Yeni yatırımcıya birçok yeni imkân tanıyan ihracat odaklı bir ekonomi ve çok sayıda tüketici ile güvenli ve liberal bir iç pazar c) Yetenekli ve iyi eğitilmiş iş gücü d) Komşu ülkelerle Gümrük Birliği ve Avrupa Birliği gibi farklı ve çok çeşitli pazarlara girilmesine olanak sağlayan birçok ticaret anlaşması e) İzmir, İstanbul ve Mersin gibi Türk limanları arasında bağlantıyı sağlayan iyi ve güvenilir bir altyapı ile Kafkaslar, Orta Doğu ve Orta Asya ülkelerinde önemli bir tüketim merkezi. Tüm bu değerler Brezilya iş dünyası topluluğunda "Türkiye'ye Yatırım Yapın" tarzı bir kam-

panyanın da nedenini oluşturdu. Ayrıca Petrobras'ın TPAO (yağ&gaz) ve İstanbul'daki Sadia (şimdi Brazil Foods) ortaklığıyla Manisa'ya 120 milyar dolarlık Metalfrio yatırımı gibi birtakım "başarı öykülerini" de dile getirmek gerek. Bütün bunlar ve yukarıda saydığım nedenlerle birlikte dış pazarlara açılmak isteyen Brezilyalı şirketler için, Türkiye'de iş kurmak kesin kazanç olarak düşünülmekte.

● İki ülke arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin gelişimi için TOBB'dan ne tür çalışmalar bekliyorsunuz?

TOBB ve DEİK Türk iş dünyası ile yabancı şirket ve kuruluşlar arasındaki sanayi oluşumlarını güçlendirmesi açısından büyük öneme sahip kuruluşlar. Türk-Brezilya İş Konseyi, bu tür kuruluşların, gerek ticari misyonlu kurumların, work-shopların (çalıştayların) lojistik desteğini sağlama, gerek iki ülkede de ticaret uygulamalarının modernleşmesi ile özel sektörün bürokratik engel ve zorluklardan arınmak amacıyla daha hızlı ve dinamik yapılanmaları oluşturmak gibi meşru taleplerini dile getirmek, açısından büyük öneme sahip kuruluşlardır. Benzer şekilde FIESP (San Paulo Devleti Federasyonu Sanayisi) ve CNI (Ulusal Yatırım Şirketi) de Brezilya'da aynı yönde faaliyet gösteren iki kuruluş. Bu kuruluşlarla ilişkilerin güçlendirilmesi iki ülke arasındaki ilişkileri de güçlendirecektir kanaatindeyim.

